

Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur og medier

Av Helge Ridderstrøm (førsteamanuensis ved OsloMet – storbyuniversitetet)

Sist oppdatert 09.12.20

Romansjanger

(_sjanger, _skjønnlitteratur)

Brevroman, dannelsesroman, dokumentarroman, eventyrroman, fotoroman, historisk roman, idéroman, kjærlighetsroman, kollektivroman, legeroman, nyroman, nøkkelroman, pikareskroman, punktroman, ridderroman, robinsonade, sederoman, sjøroman, spionroman og westernroman har egne innførsler i leksikonet. Kriminalroman beskrives under kriminallitteratur. Se <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>

Antiroman

En roman-lignende fortelling som bryter med mange sjangerforventninger til en roman. Fortellingen kan f.eks. være spekket med illusjonsbrudd, eksperimenterer med nye og ukjente ord, inneholde mange repetisjoner eller bryte med vanlig setningsbygning eller grammatikk.

I Samuel Becketts *The Unnamable* (1953) “Beckett attempts formally to address a question he has been skirting around in his previous work: what is left of a novel once the story, characters, fictional space, and narrator have been removed?” (Boxall 2006 s. 478). Også Becketts *How It Is* (1960, først utgitt på fransk) kan kalles en antiroman: “There is nothing in the English language comparable with *How It Is*, a novel that both ends and cannot ever end itself with every sentence. It ends not only itself, but also the whole tradition of the novel conceived from the nineteenth century onward, as a grand historical effort to bring literature up to date with the infinite detail of social and moral existence. Detail is erased and replaced by an exhausting round of repetitions and automatic verbal reflexes, uttered by a body barely crawling through mud, listing the contents of a sack, straining to contrive even the outline of a story or remembrance as if empty and straining to defecate. [...] We now receive only the poltergeist of grammar, only the leveled succession of clauses without punctuation, none and all of which are subordinate clauses. There is the shadow, or recollection, of a plot, flickering through the language. But read this book for what it does to how language is and to how we are in consequence.” (Boxall 2006 s. 535)

Antiromaner har blitt skrevet “from Laurence Sterne to James Joyce to Alain Robbe-Grillet, a tradition that insists that what really matters is not the story, but the way in which you tell it” (Boxall 2006 s. 440).

Eksempler:

Laurence Sterne: *The Life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman* (1759-1769; vanligvis bare kalt *Tristram Shandy*)

Julio Cortázar: *Paradis* (på norsk 1999) – om hovedpersonens jakt på “virkeligheten”, med mange digresjoner, sitater og absurditeter

Dag Solstads bok *Det uoppløselige episke element i Telemark i perioden 1591-1896* (2013) er “en *antiroman* [...] som plutselig går til angrep på innlevelsen, den dikteriske fantasien og skaperkraften i verdenslitteraturen slik vi kjenner den.” (*Dagbladet* 20. november 2013 s. 2)

Bilderoman

En roman der det er minst ett bilde per oppslag, og der bildene kan være tegninger, pressebilder, fotografier, overmalte fotografier, skjematisk figur, reklamebilder, aviskarikaturer, collager m.m. (i motsetning til en fotoroman der det kun er fotografier og disse forteller historien, på lignende vis som i en tegneserie).

Dansken Jens Blendstrups *Dame til fornuftige priser* (1999) er en bilderoman som hovedsakelig inneholder bilder fra moteblad. “Jens Blendstrups punkt- og billedroman ”*Dame til fornuftige priser*” [...] foreligger i A4-format, [og] er gjennomillustrert: Hver side gjengir et nostalgifremkallende bilde av en pin-up eller en modell fra et dameblad med korte, ledsagende tekster. Tekstene utgjør likevel en sammenhengende fortelling, i form av absurdistiske, dagbokaktige nedtegnelser ført i pennen av en ung, kvinnelig fotomodell – et grensetilfelle med sterk imaginasjonsevne og en realitetsorientering henimot det psykotiske. [...] ”*Dame til fornuftige priser*” kan leses som parodi over og kommentar til en punktroman som har stått relativt sterkt blant yngre, danske kvinnelige forfattere på 90-tallet; som en pendant til bestsellerfenomener over kvinnelig single frustrasjon som “*Bridget Jones’ dagbok*” eller TV-serien “*Ally McBeal*”, ved siden av at tekstene knytter an til den ferdigkjøpte, resirkulerte livsvisdom som kulørte dameblader ukentlig tilbyr sine lesere. [...] Jens Blendstrup og hans heltinnes ville, overskuddspregede assosiasjoner og forfatterens løsslupne konvensjonsspill, skarpe blikk og ømme, onde humor har resultert i en upretensiøs, djerv og vittig bok.” (*Aftenposten* 9. juni 1999 s. 20)

Biografisk roman

Også kalt “biografiroman” og “romanbiografi”. Fiksjonalisert biografi og biografi med tydelige dikteriske innslag. En roman som er basert på sanne opplysninger om en persons liv. Et sjangereksempel på faksjon.

“Den biografiske romanen har vært heftig omdiskutert. Hva er fakta? Hva er oppdiktet? Dreier bøkene seg om kunstnerne som skildres, eller handler de mest om forfatteren? Det fins ikke noe innlysende svar. Enkelte hater sjangeren og kaller den en feig bastardsjanger. Noen mener den lar seg forsvare fordi også påståtte biografier er fiksjoner. Andre hevder at den på sitt beste utforsker temaer som ikke så enkelt lar seg innsirkle når man er bundet opp til “virkeligheten”.” (Fredrik Wandrup i *Dagbladet* 31. desember 2016 s. 46)

Den franske forfatteren Gatién de Courtilz de Sandras skrev romaner som ga seg ut for å fortelle sanne, selvbiografiske historier: *De Rocheforts memoarer* (1688) og *D’Artagnans memoarer* (1700) (Madelénat 1984 s. 165-166).

Andre eksempler:

Stefan Zweig: *Marie Antoinette* (1932)

Carl Fredrik Engelstad: *Frans fra Assisi* (1942)

Jens Bjørneboe: *Drømmen og hjulet* (1964) – om dikteren Ragnhild Jølsen

Grete Povlsen: *Ingeborg: En ægteskabshistorie* (1985) – om den danske forfatteren Ingeborg Stuckenberg

Finn Abrahamowitz: *Smertens mester: Roman om Herman Bang i halvfemsernes Paris* (1985) – om den danske forfatteren Herman Bang

Hans L. Midbøe: *Camilla* (1987) – om Camilla Collett

Odd Kvaal Pedersen: *Narren og hans mester: En roman fra kunstmaler Hertervigs tid* (1987)

Karsten Alnæs: *Sabina* (1994) – om den russiske psykiateren Sabina Spielrein

Dorrit Willumsen: *Bang* (1996) – også om Herman Bang, slutten av hans liv

Enel Melberg: *Herr Brecht og hans kvinner* (1999) – fire av den tyske dramatikerens Bertolt Brechts kvinnelige venner forteller om sine personlige erfaringer med Brecht

Lars Amund Vaage: *Den framande byen: Ein roman om Wilhelm Reich* (1999)

Joyce Carol Oates: *Blonde* (2000) – om Marilyn Monroe; Oates beskrev boka som et “radically distilled life in the form of fiction” (gjengitt etter Pugh 2005 s. 165)
Colm Tóibín: *Mesteren* (på norsk 2006) – om den amerikanske forfatteren Henry James

Max Gallos biografiske romaner om Napoleon. André Maurois' biografiske romaner om Byron, P. B. Shelley, George Sand, Balzac, Disraeli, Turgenjev.

Den amerikanske forfatteren Norman Mailer skildrer i sin siste roman, *The Castle in the Forest* (2007), ekteskapene og konfliktene som førte til at Adolf Hitler ble født. Lille Adolfs liv blir skildret gjennom øynene til en demon.

Mette Karlsvik ga ut *Bli Björk* i 2011, en roman om den islandske artisten Björk og hennes foreldre. Karlsvik "lager fiksjon av et levende menneske, slik Alexander Ahndorils gjorde i "Regissören" (2008), der Ingmar Bergman var hovedperson. Bergman kalte boka noe svineri. Björk synes det var "ekkelig" da hun hørte om Karlsviks roman." (*Dagbladet* 21. november 2011 s. 38)

Cyberpunkroman

På norsk også kalt "kyberpønkroman". En undersjanger av science fiction-romanen, men handlingen foregår i relativ nær framtid. Historien dreier seg om cyberspace og annen digital utvikling.

Cyberpunkromanen er "a science fiction genre whose imagery and story-lines are often drawn from *film noir* and depict experience inside a high-tech, computerized "virtual reality" " (Ro 1997 s. 266).

For eksempel:

William Gibson: *Neuromancer* (1984)

Dagbokroman

En roman der teksten (hovedsakelig) er dagboknotater.

Eksempler:

Étienne Pivert de Senancour: *Oberman* (1804)

Steen Steensen Blicher: *Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog* (1824)

Octave Mirbeau: *Ei tjenestejentes dagbok* (1900)

Sigrid Undset: *Fru Marta Oulie* (1907) – første setning i romanen er "Jeg har været min mand utro"

Joseph Goebbels: *Michael: En tysk skjebne i dagbokblader* (1929)

Ian Macperson: *Wild Harbour* (1936)

Saul Bellow: *Dangling Man* (1944)

Gerd Brantenbergs *Ja, vi slutter* (1978) – dette er en roman i form av en røykeslutterdagbok (med nummererte dager, men ikke datering)

Jonas Hassen Khemiri: *Ett öga rött* (2004)

Martina Lowden: *Allt* (2006)

Erlend Loe: *Muleum* (2007)

Samuel Richardsons *Pamela* (1740) er delvis en brevroman og delvis en dagbokroman.

Den mannlige hovedpersonen i Anne Brontës roman *The Tenant of Wildfell Hall* (1848) får lese dagboken til den kvinnen han er forelsket i. Der kan Markham lese om Helen Huntingdons første ekteskap og hvilke lidelser hun har vært igjennom. Over halvparten av Brontës roman består av dagbokgjengivelser. Når Markham første gang setter seg ned for å lese, beskriver han det slik: “Panting with eagerness, and struggling to suppress my hopes, I hurried home [med dagboka], and rushed up stairs to my room, – having first provided myself with a candle, though it was scarcely twilight yet, – then, shut and bolted the door, determined to tolerate no interruption, and sitting down before the table, opened out my prize and delivered myself up to its perusal – first, hastily turning over the leaves and snatching a sentence here and there, and then, setting myself steadily to read it through. I have it now before me; and though you could not of course, peruse it with half the interest that I did, I know you would not be satisfied with an abbreviation of its contents and you shall have the whole, save, perhaps, a few passages here and there of merely temporal interest to the writer, or such as would serve to encumber the story rather than elucidate it.” (Brontë 1998 s. 122)

En dagbok kan også være en slags reportasje. Den svenske journalisten Gunilla Granath ga i 2002 ut boka *Gäst hos överkligheten: En 48-årig sjundeklassares dagbok*, som på forlaget Studentlitteraturs nettsider ble presentert slik: “En tonåring, hopsjunken som en trasdocka över bänken med blicken fäst i ett tomt ingenting, är det sinnebilden för högstadiet? En orättvis bild? Men den som vill ta unga människor på allvar måste fråga sig varför så många elever bara sitter av tiden i väntan på att det ”verkliga livet” ska börja. Journalisten Gunilla Granath satte sig i skolbänken och gick om en termin i sjunde klass för att söka svaret. Hon gjorde läxor, skrev skrivningar, åt i matsalen, umgicks med sina klasskompisar och hängde på skolfiket. Hon ville fånga skolan ur ett perspektiv som ofta saknas i skoldebatten – elevens. Hennes dagbok ger läsaren en inblick i en värld med mycket liten kontakt med verkligheten. De stora existentiella frågorna som rör sig i unga människors tankar hålls utanför lektionerna liksom det betydelsefulla sociala spelet i klassrummet.”

Del 2 av den sørafrikanske forfatteren John Maxwell Coetzees roman *The Life and Times of Michael K* (1983) er en dagbok skrevet av legen i en interneringsleir.

Elveroman

Fransk: “roman fleuve”, engelsk: “river novel”.

Uttrykket “roman-fleuve” ble første gang brukt av den franske forfatteren Romain Rolland om hans egen romanserie *Jean Christophe* (Demougin 1985 s. 1401). Uttrykket er nesten synonymt med “roman-syklus”, altså en rekke sammenhengende romaner om en person, en familie eller et samfunn. Elveromaner har et stort persongalleri.

“Some novelists are happiest when they can organize what they have to say about man and his problems not into single separate books, each with a new hero, background and plot, but into a whole sequence which contains many volumes but goes on telling the one story. The French use the term *roman fleuve* for a novel which flows on and on in this manner, perhaps the author’s lifework, perhaps a work that only death finishes – the reader’s or the writer’s. The river-novel often, it must be said, appeals more to the writer than to the reader. Knowing the beginning of a novel, we do not like to wait too long for the end; indeed, there are people who like to read the end first. A *roman fleuve* looks like an *oeuvre* (or body of various work), but it is not: it is only a single big novel whose various sections must never, as they come out, be judged as separate books; thus the author, delaying the end, has it in his power also to delay the critic’s verdict. Capture an audience for your first volume, and you are sure of keeping much of it for your last. You are spared the burden of perpetual fresh invention and some of the problems of form; what would be long patches of boredom in the short novel are called ‘expansiveness’ in the novel-sequence. Plan a really long one of these, and you have planned your writing life. When, however, we consider the pleasure and enlightenment that Anthony Powell and C. P. Snow (Lord Snow) are giving us, we are not inclined to take these strictures too seriously. Both Snow and Powell seem to have set themselves a very lofty aim – that of rivalling Marcel Proust in producing imaginative chronicles of an era and, to some extent, a class. The very title of Powell’s novel-sequence – *The Music of Time* – recalls the *A la Recherche du Temps Perdu* of the French master, and the technique of invoking past time through a seemingly trivial object or incident (with Proust it was a cake dipped in tea) appears at the very beginning of *A Question of Upbringing* – the first novel in the Powell sequence.” (Burgess 1971 s. 82-83)

Historien i en elveroman veksler mellom å fortelles langsomt og raskt – som vannet i en elv har ulikt tempo (Demougin 1985 s. 1401).

Den omfattende, anonyme middelalderteksten som kalles *Lancelot-Graal* eller *Lancelot på prosa*, fra begynnelsen av 1200-tallet, har blitt kalt en elveroman (Gentil 1968 s. 94).

Eksempler:

Madeleine de Scudéry: *Den store Cyrus* (1649-53) og *Clélie* (1654-60) – begge disse romanseriene var bestselgere på 1600-tallet og “romans fleuves” (Aragon 2009)

Gautier de Costes de La Calprenède: *Cassandra* (1642-45) og *Kleopatra* (1647-58) – også disse var – begge disse romanseriene var bestselgere på 1600-tallet og elveromaner (Aragon 2009).

John Galsworthy: *The Forsyte Saga* (1906-22)

Romain Roland: *Jean-Christophe* (1904-1912) – en romanserie på ti romaner

Marcel Proust: *På sporet av den tapte tid* (1913-27)

Jules Romains: *Den gode viljes mennesker* (1932-1946; 27 bind) – elveroman ifølge Demougin (1985 s. 1394)

Noen lange føljetongromaner har blitt kalt elveromaner (Olivier-Martin 1980 s. 105). Den franske forfatteren Eugène Sues *Paris' mysterier* (1842-43) er en “roman-fleuve” ifølge forskeren Yves Olivier-Martin (1980 s. 46).

Den polske forfatteren Maria Dabrowska publiserte i årene 1932-34 elveromanen *Nettene og dagene*, et verk med et stort persongalleri og som handler om livet til en godseierfamilie i årene 1863-1914 (Demougin 1985 s. 408).

Karl Ove Knausgårds roman *Ute av verden* (1998) har blitt kalt “en roman fleuve som det så treffende heter på fransk, slik den flyter av sted, stille og rolig, for til stadighet å bukte og hvirvle seg rundt i bakevjer” (Øystein Rottem i *Dagbladet* 19. januar 2009 s. 19).

“Elveroman” kan oppfattes som relativt synonymt med “saga novel”: “a form of the novel in which the members or generations of a family or social group are chronicled in a long and leisurely narrative.” (<http://dictionary.reference.com/browse/saga>; lesedato 12.01.16)

E-postroman

Alle romaner som enten er skrevet for å sendes/spres via e-post eller som i papirbok-teksten ligner på en samling e-poster. Johann Wolfgang von Goethes

brevroman *Unge Werthers lidelser* (1774) har – via et nettsted med adressen the-sorrows-of-young-werther.com – blitt sendt ut brev-/kapittelvis som e-post til alle interesserte. Brevene har ankommet på de datoene som brevene i romanen er datert til. Et eksempel på en roman i codexformat som kan kalles en e-postroman, er den saudiarabiske kvinnelige forfatteren Rajaa Alsaneas roman *Jentene fra Riyadh* (på norsk 2007). Hvert kapittel i den begynner med kjente e-postheadinger som “Til: [+ en epostadresse med @]”, “Fra:”, “Dato:” og “Emne:”.

Fantasyroman

En roman med fantasy-innhold: om dverger, drager, gode og onde trollmenn ... Ofte med mange gjenkjennelige lån fra eventyr, myter, legender og gammel folketro (samt fra annen, tidligere utgitt fantasy litteratur).

Eksempler:

J. R. R. Tolkien: *The Lord of the Rings* (1954-55)

Cecilie Eken: *Kongebarnet* (1996) – norsk fantasyroman om bondesønnen Pil som må bringe en tronarving tilbake til kongen

J. K. Rowling: *Harry Potter and the Philosopher's Stone* (1997)

Christopher Paolini: *Eragon* (2003)

Iselin B. Alvestad: *Alanya: Veien følger hjertet* (2007)

Kristine Tofte: *Song for Eirabu* (2009)

Den skotske matematikeren og forfatteren Eric Temple Bell brukte psevdonymet John Taine når han skrev fantasy og science fiction. Amerikaneren H. P. Lovecraft skrev noen tekster innen “the lost race genre under the influence of John Taine, whose novellas *The Purple Sapphire*, *The Greatest Adventure*, and *The Time Stream* all left their mark on Lovecraft's own longest works.” (Harrigan og Wardrip-Fruin 2009 s. 225).

Gangsterroman

Eller mafiroman. For eksempel Don Winslows *Frankie Machines vinter* (på norsk 2008).

Den italienske forfatteren Leonardo Sciascias roman *Uglens dag* (1961, på norsk 2011) “omtales som verdens første mafiroman. [...] [den dreier seg om] Sicilia og Italia som hemmeligholdets land, hvor illusjoner og fasader råder og hvor ingenting egentlig kan forstås. Et land der regjeringer og terrorister sørger for å holde butikken åpen for hverandre og hvor politiske mord er den naturlige forlengelse av

makt og retorikk. Han skriver om renkespillet familier og politiske partier er del av, om hvordan man gjennom å forråde den eller de man samarbeider med, skaffer seg makt og om hvordan den makten brukes ikke til samfunnets – i betydningen fellesskapet – beste, men for å oppnå skyhøy personlig vinning. Prisen blir et samfunn uten normer, hvis du ikke er korrumpert er du mistenkelig. [...] Leonardo Sciascia vever et edderkoppnett av halvsannheter og tvetydigheter, et korrumpert og hypervoldelig nett med forgreininger fra den ytterste landsbygd helt inn til de innerste sirkler i Roma, fra bussjåføren til den høyeste geistlige.” (*Dagbladet* 18. april 2011 s. 45)

“I etterordet til “Uglens dag” forklarer Sciascia at han har slipt bort mye fra teksten for ikke å risikere injuriersaker, erstatningssøksmål eller det som verre er. Det handler nemlig om politisk korrupsjon, mafiaøkonomi, utpressing, vold, utro tjenestemenn, uhederlige prester, falske anbud, sabotasje av konkurrenter, juks i utførelsen av byggearbeider osv. Alt det som skjer i boka er sant, selv om det er diktning. Og dette vet leseren. På den måten kan forfatteren vise fram sammenhenger, følge den perverse mafialogikken, la ofrene komme til orde, dikte fram reelle telefonsamtaler mellom toppfolk i Roma og stedlige prelater på Sicilia. Sciascia skriver krim fordi det er slik han kan refse råttenskapen i samfunnet og rope ut at vi må åpne øynene og gjenvinne vår verdighet.” (*Dagbladet* 3. mars 2012 s. 68)

I amerikaneren Ed McBains roman *Hail to the Chief* (1973) blir president Richard Nixon en slags modell for en gangsterboss. “Along the way, cutting back regularly to the confession, many people will die and it very quickly becomes clear that the author expects the reader to draw parallels with the conflict in Vietnam. To hammer the point home, as we return to the confession of the gang leader responsible for the deaths we learn that his full name is Randall M. Nesbitt ... and here is how he is described: “... dark hair and dark brooding eyes and a sloping, bulbous nose, and heavy jowls ...” Not a very subtle allusion to the similarly named Richard Millhouse Nixon, who was then still president (the book came out in September 1973), though not for much longer after the Watergate scandal, which also revealed how the President had been planning to wiretap the Democratic Party’s headquarters, an episode that is also reflected in the novel when one gang plants a wire on another to try and scupper their plans” (<https://bloodymurder.wordpress.com/2014/03/16/hail-to-the-chief-1973-by-ed-mcbain/>; lesedato 04.02.19).

Hefteroman

Se *Litteraturhistoriske tekstpraksiser* (2008) s. 145

Romaner utgitt som hefteserier avløste kolportasje-romanene i Europa rundt år 1900 (Firle 1992 s. 46). Hvert hefte utgjør en relativt avsluttet helhet og kan dermed forstås uavhengig av andre episoder i samme hefteroman.

Kinoroman

Fransk: “ciné-roman”, også kalt “roman-cinéma”. En kinoroman viser bilder fra en kinofilm og gjenforteller historien kortfattet med ord. I nedkortingen av historien kunne alle beskrivelser tas ut, for fotografier fra filmen fungerte som beskrivelser av personer og miljøer (Baetens og Lits 2004 s. 36). Kinoromanen pretenderer aldri å fortelle en ny historie (Baetens og Gonzales 1996 s. 209).

Ofte med flotte fargeomslag med et filmbilde, og med svart-hvitt-bilder (eventuelt fargebilder) fra filmen inne i boka. Den gjenfortalte handlingen er sterkt komprimert, og beskrivelser av f.eks. personer og landskaper er ofte utelatt. Vi kan jo selv se dem på bildene.

Kinoromanen er “a photo-textual hybrid that offered a relatively faithful representation of an existing movie (the formats and formulas of the film-novel are so divergent that many scholars have difficulties in establishing the exact frontiers of the medium)” (Baetens 2012).

Det skal ha blitt produsert kinoromaner helt fra kinoens barndom. Formålet med å produsere disse bøkene var forskjellig, bortsett fra muligheten til å tjene penger: Å gi opplevelser til et publikum som ikke hadde kino eller som ikke hadde råd til å gå der, å forsterke og forlenge en kinofilms suksess, å gi folk en slags filmsuvenirbok, å lage et fortellende samspill mellom filmer som var serier og kinoromaner som var serier (Baetens og Gonzales 1996 s. 209). Kinoromanen ble kalt “de fattiges kino”.

Jan Baetens ga 2019 ut monografien *The Film Photonovel: A Cultural History of Forgotten Adaptations*. “This hybrid medium presented popular films in a magazine format that joined film stills or set pictures with captions and dialogue balloons to re-create a cinematic story, producing a tremendously popular blend of cinema and text that supported more than two dozen weekly or monthly publications. Illuminating a long-overlooked ‘lowbrow’ medium with a significant social impact, *The Film Photonovel* studies the history of the format as a hybrid of film novelizations, drawn novels, and nonfilm photonovels. While the field of adaptation studies has tended to focus on literary adaptations, this book explores how the juxtaposition of words and pictures functioned in this format and how page layout and photo cropping could affect reading. Finally, the book follows the film photonovel’s brief history in Latin America and the United States. Adding an important dimension to the interactions between filmmakers and their audiences, this work fills a gap in the study of transnational movie culture.” (<https://www.photolit-brain.com/single-post/2019/05/07/The-Film-Photonovel-A-Cultural-History-of-Forgotten-Adaptations>; lesedato). I en anmeldelse av Baetens’ bok kalte Luca di Gregorio kinoromanen for en glemte og foraktet sjanger (<https://journals.openedition.org/belphegor/2102>; lesedato 20.08.20).

De franske forfatterne Gaston Leroux, Arthur Bernède og noen andre forfattere grunnla i 1919 i Nice en “Forening for kinoromaner” (“Société des cinéromans”). Foreningens mål var å produsere romaner til filmselskapet Pathés franske filmer, og dermed ta opp konkurransen med amerikanske filmer og romaner basert på disse. Romanene skulle publiseres som føljetonger i fire store dagsaviser i Paris (Baetens og Lits 2004 s. 29).

I Frankrike publiserte forlaget Ferenczi en serie kinoromaner kalt “Ciné-volume” som kom ut to ganger i måneden (den 1. og 15. i hver måned), og som kostet tre og en halv franc per stykk. Det ble utgitt minst 29 slike små bøker med svart-hvitt-bilder fra filmene (Baetens og Lits 2004 s. 31). Utgivelse nummer 29 hadde tittelen *En mann!* (1930), var på 96 sider og basert på en film fra selskapet Metro-Goldwyn-Mayer. Det forutsettes langt på vei at leseren allerede har sett filmen (Baetens og Lits 2004 s. 34).

I mellomkrigstida ble det publisert tusenvis av kinoromaner i Europa og USA. Kinoromanene utviklet seg videre til å bli såkalte fotoromanene på slutten av 1940-tallet (Baetens og Gonzales 1996 s. 17). I fotoromanene blir bildene lagd til historien, de finnes ikke først som kinobilder. I Frankrike ble det publisert 882 kinoromaner i serien *Les Grands Romans filmés* og hele 2484 i serien *Le Film Complet* (Quinsat 1990 s. 333). Til og med “respektable” forlag som Gallimard publiserte slike romaner.

Den amerikanske regissøren Francis J. Grandon og produksjonsselskapet Selig skapte i 1913 *The Adventures of Kathlyn*, en filmserie der historien også ble publisert som en lang roman. I samme periode som filmene gikk på kino, gikk romanversjonen som føljetong i en amerikansk dagsavis (Baetens og Lits 2004 s. 97). Det samme fenomenet fantes i Frankrike med kinoromaner – historiene utviklet seg samtidig på filmlerretet og i avisføljetongene, på en måte som gjorde at tekstene “kompletterte stumfilmene” (Baetens og Lits 2004 98). Tekstene bidro også til å heve filmmediets status blant borgerskapet.

Alain Robbe-Grillet publiserte Alain Resnais’ film *Last Year at Marienbad* (1961) som kinoroman, dvs. med mange bilder fra filmen. *Fantastic 4: The Photo Novel* (2005) av Catherine Hapka er en 92 siders kinoroman (snarere enn fotoroman), med bilder fra filmen *Fantastic Four* (2005) på hver side. Fotografiene er organisert som en tegneserie, og personenes tale er i snakkebobler. Det er en tegneserie der hver rute er et bilde fra filmen. Clair Forbes’ *The Blair Witch Project Fotonovel* (2000) er en tilsvarende bok.

New York-forlaget Darien House har gitt ut en stor mengde kinoromaner i serien The Film Classics Library. Paris-forlaget Balland har gitt ut serien Les Classiques du cinéma.

I noen tilfeller er bildene fra en film som aldri gikk på kino, men som det likevel finnes bilder fra. Dessuten har det blitt lagd en slags kinoromaner til TV-serier med bilder fra dem, f.eks. *Dallas* (Baetens og Gonzales 1996 s. 209).

Begrepet “kinoroman” brukes litt forskjellig. Den norske forfatteren Oda Bhar kom på andreplass i en romankonkurranse “med kinoromanen *Filmkyss*. Sistnevnte henter sin handling fra Oslos kinoer – Klingenberg, Saga, Colosseum og så videre – der forfatteren jobbet i en årrekke. “Romanen lever og puster kino, lever og puster filmtitler” ” (*Morgenbladet* 29. januar–4. februar 2010 s. 35).

Romaner som forteller historien fra en TV-serie har blitt kalt “teleroman” (“téléroman” på fransk) (Baetens og Lits 2004 s. 107).

Krigsroman

Kan både vise et skremmebilde og forherlige krig.

I engelskmannen Charles Edward Montagues roman *Disenchantment* (1922) er det, som allerede tittelen viser, sterk kritikk av 1. verdenskrig. Hans landsmann Ralph Hale Mottrams *The Spanish Farm*-trilogi (1927) viser 1. verdenskrigs ødeleggelser sett av ulike personer og fra ulike perspektiver. Tyskeren Ludwig Renns selvbiografiske roman *Krig* (1928) viser hvor desillusjonerende kampen var for den vanlige soldat. Den tyske forfatteren Erich Maria Remarques roman *Intet nytt fra Vestfronten* (1929) er også skrevet av en soldat som hadde kjempet i den store krigen og overlevd, og er en skildring av soldatenes liv ved fronten med et tydelig pasifistisk budskap. Den britiske forfatteren Richard Aldington skrev også en krigsroman basert på egne opplevelser i 1. verdenskrig: *Death of a Hero* (1929). Briten Henry Major Tomlinsons *All Our Yesterdays* (1930) er enda et eksempel en roman fra 1. verdenskrig basert på forfatterens egne opplevelser.

Noen soldater fra 1. verdenskrig skrev positive krigsromaner om sine opplevelser, f.eks. tyskerne Ernst Jünger og Franz Schauwecker.

Andre eksempler:

Ernest Hemingway: *A Farwell to Arms* (1929) og *For Whom the Bell Tolls* (1940)

André Malraux: *Menneskets lodd* (1933)

Johan Woll: *Hekseslottet* (1942) – skrevet av en norsk nazist

Norman Mailer: *The Naked and the Dead* (1948)

James Jones: *From Here to Eternity* (1951)

Heinrich Böll: *Hvor var du, Adam?* (1951)

Pierre Boulle: *Broen over Kwai* (1953)

Väinö Linna: *Ukjent soldat* (1954)

Bruno Apitz: *Naken blant ulver* (1958) – med handling fra konsentrasjonsleiren Buchenwald

Joseph Heller: *Catch 22* (1961)

Den danske forfatteren Sven Hazel publiserte en rekke krigsromaner om 2. verdenskrig. “Sven Hazel er forfatter til 14 anden verdenskrigs romanklassikere, som er solgt i 53 millioner eksemplarer over hele verden – alene i England 15.000.000. I Danmark har *De fordømtes Legion*, den første Sven Hazel roman, været uafbrudt i salg i snart 60 år, hvilket er enestående i dansk litteraturhistorie. Sven Hazel er både i Danmark og i udlandet blevet sammenlignet med Hemingway, Hasek og Homer. Sven Hazels bøger er i den sammenheng blevet omtalt som et monument mod diktatur og krig samt et af de bedste beskrivelser af den menige soldats barske humor. Sven beskriver ikke dem som erklærer krig, men dem som skal utkæmpe den. Personerne i Hazels romaner blev tvunget i en krig, som nogle få troede på, men endnu færre overlevde og derfor disse bøger. Sven Hazels 14 romaner er en unik serie i verdenslitteraturen om en tysk [af]deling (*Porta, Lillebror, Gamle, Legionæren, Heide, Barcelona Blom, Sven*, osv) på forskjellige fronter under anden verdenskrig, som beskriver krigens grusomhet og absurditet samt naziregiments brutalitet og dumhed. Anden verdenskrig både forskrækker og fascinere dem, som ikke bærer den som et grusomt minde. Historie kan blive beskrevet på forskjellige måder – som øjenvidnets fortælling, som en gyser med krigen som baggrund eller som dokumentarhistorie. Hazel bruker ingen af de tre genre. Selvom der ingen tvivl er om Sven Hazels medvirken på tysk side under krigen, giver han os ikke øjenvidnets, men derimod beskrivelser baseret på egne opplevelser samt sine kammeraters fortællinger og som Sven siger på forfatterens ret til at bruke fri fantasi. Det er en sammensmeltet gruppe Sven Hazel beskriver, et brutalt og snaksommeligt kollektiv. Deres situationsoverssigt er mange gange ikke længere end remmen på deres stålhjelm, men Sven giver os ikke destå mindre en strålende beskrivelse af krigen som en livsmåde og samtidig som et meningsløst vanvid. Det eneste som betyder noget for den menige soldat er at overleve og for at dette – måske lykkes – er den rå og kyniske humor en uvorderlig hjelp.” (<http://www.svenhazel.com/>; lesedato 17.03.14)

“Sven Hazels bøker er oversatt til 52 språk og skal være solgt i 53 millioner eksemplarer. [...] Sin motivasjon beskriver Hazel slik: - For å vise hva krig innebærer av grusomheter, ønsket jeg å gi et vitnesbyrd. Dette var også en måte å bearbeide alt som tynget meg etter å ha opplevd brutaliteten og stupiditeten på nært hold. Vissheten om at jeg en dag skulle fortelle verden om dette, gjorde meg også svært bevisst på hva jeg opplevde disse åra, hva jeg hørte andre fortelle, de rå og treffende kommentarene fra soldatene, galgenhumoren som var en måte å overleve

på. [...] Krigen er et surrealistisk teater, ikke noen arena for heltegjerninger. [...] Bøkene er ikke akkurat krigsforherligende. De skildrer et endeløst mareritt.” (Dagbladet 30. mars 2014 s. 26-27)

Amerikaneren Kevin Powers’ *De gule fuglene* (på norsk 2013) “er en klassisk, nærmest arketypisk krigsroman. Det er ikke rart at den er kritikerrost, prisbelønt, bestselgende – og oversatt til flere språk. Den er direkte fortalt, trekker sterkt på Powers’ egen erfaring som amerikansk soldat i Nord-Irak på midten av 2000-tallet, og handler om liv, død, skjebne og skyld. [...] Bartle er 21, og får det moralske ansvaret for Murph, som knapt er 18. Bartle forteller historien, fra sitt utkikkspunkt nesten et tiår senere, og etter bare noen sider får vi vite at Murph døde i Irak. Likevel er “De gule fuglene” en svært stram spenningsfortelling, med handling og moralsk ansvar som motorer. [...] Temaene er de som konstituerer krigslitteraturen som sjanger. Det handler om adrenalin i kampens hete, triste mødre som venter hjemme, høyere offiserer med oppblåste egoer, og forferdelig mange istykkerrevne kropper. Det handler om sivile som blir drept fordi de er på feil sted, og om soldatenes private øvelser i tallmagi, om å tenke seg fra å bli den tusende drepte amerikaneren.” (*Klassekampens* bokmagasin 22. juni 2013 s. 9)

Kunstnerroman

En roman der hovedpersonen er eller blir kunstner.

En kunstnerroman kan ha en forfatter, musiker, maler eller annen kunstner som hovedperson. Mange av disse romanene har minst to sentrale tematikker: kunstnerens plass og funksjon i samfunnet, og kreftene som kreves for å være kreativ (Demougin 1985 s. 1399).

Eksempler:

Johann Jakob Wilhelm Heinse: *Ardinghello og de lykkelige øyer* (1787)

Eduard Mörike: *Maler Nolten* (1832)

Herman Bang: *Mikaël* (1904), *De uden Fædreland* (1906)

James Joyces *A Portrait of the Artist as Young Man* (1916)

Jane Urquhart: *Maleren ved sjøen* (på norsk 1999)

Reiseroman

En reise i geografien (dvs. en ytre reise, ikke kun en sjelelig) står sentralt i handlingen.

Eksempler:

Joseph Conrad: *Heart of Darkness* (1899)

Jack Kerouac: *On the Road* (1957)

Selvbiografisk roman

En roman med sterke selvbiografiske trekk. Eksempel på faksjon.

Den amerikanske forfatteren Henry James hevdet at selvbiografisk fiksjon er en jakt på “the sense of life” og “the secret of life”, “ “For actual life, with its “classic ineptitude”, is “all inclusion and confusion”, it “persistently blunders and deviates”; while art draws “the right truth out of the so easy muddle of wrong truth”. The conflict of truths is never more clearly in evidence than in the autobiographical novel.” (Pascal 1985 s. 167)

“[T]he autobiographical novelist can reveal in a person what in life may be hidden and only latent.” (Pascal 1985 s. 175-176)

“A young man cannot shape his autobiography without imposing rather arbitrary limits on his conception of himself. For him the autobiographical novel is much more appropriate, where he both interprets himself and invents situations to reveal what he feels is his potential reality. On the other hand, for an old man to write an autobiographical novel would smack of the sentimental. Not only would it indicate a futile revolt against himself, but it would miss the very point of autobiography, that it can tell us how one comes to terms with reality, how one has found the way to the realised self. It is through art that man discovers his infinite range.” (Pascal 1985 s. 178)

Den franske forfatteren Marcel Proust skrev en selvbiografisk roman (en “autobiographie romancée”) kalt *Jean Santeuil*, bl.a. med beskrivelser av den første rettssaken mot Zola (Raimond og Fraisse s. 149).

Andre eksempler:

Multatuli (pseudonym for Eduard Douwes Dekker): *Max Havelaar* (1860) – om misbruk av mennesker og ressurser i Nederlands kolonier

Herman Bang: *Haabløse Slægter* (1880)

Amalie Skram: *Professor Hieronimus* (1895), *Paa St. Jørgen* (også 1895) – om et opphold på en psykiatrisk institusjon

Gabriele d'Annunzio: *Ilden* (1900) – om den italienske forfatterens forhold til skuespilleren Eleonora Duse

Rainer Maria Rilke: *Malte Laurids Brigges opptegnelser* (1910)

James Joyce: *A Portrait of the Artist as Young Man* (1916)

Sigrid Undset: *Elleve aar* (1934)

Karin Boye: *Kris* (1934)

Henri Charrière: *Papillon* (1969)

Astrid Bjønness: *Under isen* (1987) – om et norsk-sovjetisk kjærlighetsforhold

Dorothy Allison: *Bastard out of Carolina* (1993)

Bao Ninh: *Krigens sorg* (1994) – fortalt av en vietnameser som var soldat under Vietnamkrigen

Andrea Ashworth: *Ut av det brennende huset* (på norsk i 1998) – basert på forfatterens egen oppvekst i Manchester

Raymond van de Klundert: *Kvinne går til legen, mann går på by'n* (på norsk 2007)

Den italienske forfatteren Italo Svevos roman *Zenos samvittighet* (1923) består av hovedpersonen Zenos selvbiografi (men Zeno er en oppdiktet person), skrevet på oppfordring fra doktor S. som et element i den psykoanalytiske behandlingen av Zeno.

Dansken Erling Jepsen forteller om en vond barndom i *Kunsten å gråte i kor* (på norsk 2008). Familien blir manipulert og misbrukt av faren. Jepsen ”vokste opp i en familie på fem. I dag har han bare kontakt med én av dem. [...] Da boka kom, sa en av søstrene mine: “Erling, du har ikke bare fortalt din historie. Du har også fortalt min. Og du har ikke spurt om lov.” Men jeg visste at hvis jeg hadde spurt om lov, så hadde de protestert. Jeg hadde ikke noe valg. Jeg måtte skrive for å komme meg videre.” (*Dagbladet* 20. februar 2008 s. 48) Den peruanske forfatteren Mario Vargas Llosa ble saksøkt av sin første kone for romanen *Tante Julia og han som skriver* (2007) på grunn av dens selvbiografiske trekk.

En professor i litteraturvitenskap tematiserte Knausgårds *Min kamp 1* (2009) i et intervju: “- Hvorfor er det problematisk at Karl Ove Knausgård har kontaktet sentrale personer i sin selvbiografiske roman for gjennomlesning? - Jeg tror det er vanligere enn man tror at folk som skriver selvbiografisk får berørte parter til å lese gjennom. Det som er spesielt her er at Knausgård forteller oss det. Når han gjør det, så tvinger han oss til å lese teksten som en sannhet. Dette vil gå på bekostning av det estetiske. Han har med det åpnet opp for at det handler om mer enn litteratur. - Ville det vært greit å gi ut denne boka uten å kontakte de berørte først? - Nei, det ville det ikke. Men normalt sett vet ikke leseren om noen føler seg støtt, og dermed tar man ikke stilling til denne problematikken. Men når man får vite at noen føler

seg utlevert, blir man tvunget til å ta stilling som leser. Vanligvis vil selvbiografiske romaner leses som fiksjon fordi vi ikke kjenner personene som beskrives. Spørsmålet er om romanen ikke hadde tjent på å kutte ut slike opplysninger for å stå alene som et litterært verk. Men dette er imidlertid ikke et spørsmål om jus, men om etikk.” (Per Buvik intervjuet i *Dagbladet* 28. september 2009 s. 52)

Merethe Lindstrøms roman *Fra vinterarkivene* (2015) “er basert på henne selv og samboeren Mads, og sistnevntes bipolaritet og rusmisbruk. Det er en vond og upolert historie, og tanken på at forfatteren selv har kalt den selvbiografisk, gjør den ikke mindre sterk. Det samme gjelder Liv Køltzows “Melding til alle reisende”, som kom ut i forrige uke. Den handler om forfatteren Kaja Baumgarten, som i likhet med Køltzow lider av nervesykdommen Parkinson. Da vi intervjuet henne, fortalte Køltzow at deler av boka er hennes egne dagboksnotater, omskrevet til fortid og tredjeperson. Køltzow mente for øvrig at “den selvbiografiske bølgen” beror på en mangel på kunnskap om hvordan romaner blir til: - Det er veldig få forfattere som ikke henter stoff fra eget liv. Romanen rører ved noen sider ved oss som er ganske tabubelagte. Det er en kanal for å få sagt noe om hvordan vi har det med hverandre, og da er det nærliggende å bruke seg selv, sa hun.” (*Dagbladet* 24. oktober 2015 s. 50)

Silje Aanes Fagerlunds *Eneste* (2016) forklarer blant annet “hvorfør hun falt for den sytten år eldre mannen hun traff på en fest. Han var en kjent forfatter, hun en misfornøyd student. “Eneste” er en roman om deres forhold, men også om jegerpersonens første steg inn i voksenlivet og behovet for å finne sin egen vei. [...] Vi møter “Silje” i en nåtid hvor hun er singel. Deretter blir vi med på en tur til New York, før boka begynner å nøste opp i kjærlighetshistorien. [...] Fagerlund snakker selv om [Tomas] Espedal i lanseringsintervjuer, og det er derfor vanskelig å ikke lese ham inn i historien. Men er boka god er slike virkelige rollemodeller irrelevant. [...] Fagerlund har en slags tilsvarende rett etter selv å ha blitt til romanstoff, men jeg tviler på om forlaget hadde utgitt denne boka hvis det ikke var for nettopp det.” (*Dagbladet* 16. april 2016 s. 49)

Sølvgaffelroman

“The silver fork novel was a fashionable subgenre in the late-1820s and 1830s. Frequently set in the Regency, it was at once escapist in describing former elegance and glitter, anticipating the genre of the Regency Romance, and censorious in judging the frivolities and often supercilious emphasis on the aesthetic rather than the moral that characterised aristocratic high society. It continued to influence mid-Victorian novels throughout the 1840s and even up to the fifties and sixties, as novelists set out to write anti-silver-fork fiction that would revise the genre’s preference for high society, expose the snobbery underlying this bias, and provide alternative ways of writing about the recent past nostalgically without becoming escapist or sentimental. The derisive term “silver-fork” to describe these Victorian

fashionable novels was coined by William Hazlitt in an article on “The Dandy School” in 1827, at the genre’s heyday. Hazlitt particularly set out to deride the “under-bred tone” (vol. 20, 147) that characterised a substantial part of these novels about born and bred aristocrats, as they were increasingly written by middle-class would-be members of fashionable society” (Wagner 2002).

“The genre started with Theodore Hook’s *Sayings and Doings* (1824; Sp Coll Z7-n.17), Robert Plumer Ward’s *Tremaine* (1825; Sp Coll Z2-m.19-21 & Sp Coll g.9.17-19) and Disraeli’s *Vivian Grey* (1826; Sp Coll Z1-e.26-28); [...] The most influential and popular novels were written by female novelists such as Lady Blessington, Catherine Gore and Lady Bury who enjoyed a considerable professional income deriving from authorship. Fashionable novels, full of what Hazlitt called ‘the folly, caprice, insolence and affectation of a certain class’ were usually based on the social mixing of the affluent upper middle class or the provincial gentry with the aristocracy, providing a voyeur’s insight into aristocratic habits and life patterns. Once women writers turned to the genre, it became increasingly moralised: middle-class morality became central, and the novels detailed the demise of the aristocracy, though the characteristically Byronic heroes of the genre remained. In some ways, silver fork novels were oddly democratic, suggesting that class is not a matter of birth but derives from display in terms of habits, attire and décor. Their descriptions of gender and marital relations foreshadow Victorian contentions about women’s and men’s roles in the private and public sphere. The silver fork fiction in the Novel collection represents a wide range of important titles. All the significant authors of the genre – Catherine Gore, Theodore Hook, Edward Bulwer Lytton, Lord Normanby and Robert Plumer Ward, are represented. This list is complemented by less well-known authors such as ‘Lady Humdrum’ who also offers a female perspective upon aristocratic values.” (<http://www.gla.ac.uk/services/specialcollections/collectionsa-z/novelcollection/silverforknovels/>; lesedato 01.06.17)

Den britiske forfatteren William Makepeace Thackeray publiserte i 1847-48 romanen *Vanity Fair: Pen and Pencil Sketches of English Society*. “The falsifying fictions he is attacking in *Vanity Fair* are the so-called ‘silver fork’ or fashionable novels of Mrs Gore and Disraeli, and the novels of military adventure, often with a Napoleonic setting, of Charles Lever and others. No one reads Mrs Gore or Charles Lever today, but one can catch their flavour and get a sense of what Thackeray was attacking by reading his parodies of them in *Novels by Eminent Hands* (sometimes called *Punch’s Prize Novelists*) in any collected edition of his works. In ‘Lords and Liveries’ Thackeray brilliantly mocks Mrs Gore’s novels of high society, alternately snobbish and sentimental, and written in a gushing style spattered with Gallicisms.” (Gilmour 1982 s. 21) Catherine Gore skrev blant annet *Manners of the Day* (1830), *Cecil, or the Adventures of a Coxcomb* (1841) og *The Banker’s Wife* (1843).

“[The] emphasis on the minute detailing of clothes [i sølvgaffelromaner] led Carlyle to write *Sartor Resartus* (1838), while Thackeray parodied the clichés of the silver-fork genre and specifically middle-class snobbery in *Vanity Fair* (1847-48) and *Pendennis* (1848-50). When Thackeray satirised snobs “in every rank of this mortal life” (261) in *The Book of Snobs*, serialised from 1846 to 1847 and published in book-form in 1848, he moreover included in the narrator a literal-minded “member of the SILVER FORK SCHOOL” (265) who is particular about the distinction between those who do and those who do not eat peas with a knife. What both Hazlitt and Thackeray objected to most vehemently was the snobbery of would-be members of high society and the venting of a vicarious familiarity with fashionable life that led to the astonishment with which silver forks and other details were introduced to the “lowly bred” reader by equally low writers. Ironically, early silver-fork novels of the twenties were openly marketed as providing the insider’s insights into high life. The genre, in fact, owed much of its popularity to the advertising skills of Henry Colburn, the publisher of almost all silver-fork novels as well as of the *New Monthly Magazine*. Colburn actively recruited titled writers and canonised the genre of the fashionable society novel with his series of Colburn’s *Modern Standard Novelists* (1835-41)” (Wagner 2002)

Fra perioden 1812-40 oppgir Franco Moretti disse sølvgaffelromanene: “Charlotte Bury, *Self-Indulgence*; T. H. Lister, *Granby*; Robert Plumer Ward, *Tremaine, or the Man of Refinement*; Benjamin Disraeli, *Vivian Grey*; Edward Bulwer-Lytton, *Pelham*; Catherine Gore, *Mothers and Daughters*; Margaret Blessington, *The Two Friends*; Catherine Gore, *Mrs Armytage, or Female Domination*; Margaret Blessington, *The Victims of Society*; Catherine Gore, *Preferment, or My Uncle the Earl*” (Moretti 1998 s. 80).

Totalroman

En roman som skal “favne og omfatte alt”.

Den franske forfatteren og litteraturkritikeren Maurice Blanchot oppfattet amerikaneren Herman Melvilles *Moby Dick* (1851) som “en total bok, som ikke bare prøver å uttrykke all menneskelig erfaring, men gir seg selv som den skriftlige ekvivalenten til universet.” (1943 s. 273)

Den japanske forfatteren Oda Makoto prøvde med boka *Samtidshistorie* (1968; japansk tittel *Gendai-Shi*) å skrive en totalroman. Den amerikanske forfatteren Thomas Pynchons roman *Gravity’s Rainbow* (1973) “is a proliferating, encyclopedic work with multiple points of entry and exit. There are literally thousands of allusions and enigmas in which to lose oneself: references to comics, B-movies, popular and classical music, drugs, magic and the occult, engineering, physics, Pavlovian psychology, economic theory – the list goes on. It remains a milestone in American fiction; a massively ambitious, carnivalesque epic that tracks the realignment of global power through the theater of war.” (Boxall 2006 s.

634) *Gravity's Rainbow* kan kalles en totalroman. Et annet moderne eksempel er rumeneren Mircea Cartarescus *Orbitor: Venstre vinge* (1996, på norsk 2008).

Kjartan Fløgstad sa om sin roman *Fyr og flamme* (1980) at han oppfatter den som en totalroman fordi den prøver å omfatte en "sosial helhet" (i *A-magasinet* 27. august 1983 s. 8).

"Simon Strangers "Mnem" [2008] er intet mindre enn et vellykket forsøk på en såkalt totalroman. [...] Strangers nye roman "Mnem" som en totalroman, en fortelling som forsøker å overskride virkeligheten og innlemme "alt". [...] I "Mnem" gjør Stranger noe av det samme gjennom en samtidighetskildring av alt som foregår i byen Nem i 2004. Helt konkret har han selv fått en arkitekt til å tegne en modell av den fiktive byen, med detaljerte plantegninger som trykkes i boka. Der gir han kapittelvis detaljskildringer av gate for gate, hus for hus, skjebne for skjebne. [...] Han dokumenter det fiktive ved hjelp av fotografier, tegninger og eksklusive faktaopplysninger. [...] Ved hjelp av en flygeøgles historie, får han med seg universets opprinnelse. [...] Stranger har også laget en nydelig tegneserie om en flyktnings reise fra Eritrea til et asylmottak i Nem." (*Dagbladet* 6. oktober 2008 s. 46-47)

Den argentinske forfatteren Jorge Luis Borges "begins "Note on Whitman" on this point: "The practice of literature sometimes fosters the ambition to construct an absolute book, a book of books that includes all the others like a Platonic archetype." " (Gracia, Korsmeyer og Gaché 2002 s. 70)

Versroman

En roman eller romanlignende tekst skrevet på vers, uten direkte å tilhøre eposradisjonen.

Versromanen *Alexander* fra middelalderen ga navn til versemålet aleksandriner (Lanson og Tuffrau 1953 s. 21).

Andre eksempler:

Jens August Schade: *Sjov i Danmark, eller som man ser det: Satirisk sangværk* (1929) – om oppveksten til personen Sjov

Philip Toynbee: *Pantaloone or the Valediction* (1961)

John Fuller: *The Illusionists* (1980)

Vikram Seth: *The Golden Gate* (1986) – en slags roman som består av 590 sonetter etter hverandre

Les Murray: *Fredy Neptune* (1998; på norsk 2008)

Anne Carson: *Autobiography of Red: A Novel in Verse* (1998)

Henry Reymond Fitzwalter Keating: *Jack: The Lady Killer* (1999)

Robert Sullivan: *Captain Cook in the Underworld* (2002)

Derek Walcott: *The Prodigal* (2004)

Peter Adolphsen og Ejler Nyhavn: *Katalognien: En versroman* (2009)

Den franske eksperimentelle forfatteren Raymond Roussel skrev noen versromaner, bl.a. *Klesfôret* (1897; fransk tittel *La Doublure*). “*La Doublure* (which means “the lining” or “the understudy”), composed in Alexandrine couplets, begins as a tale of a failed actor but digresses into a lengthy description of a carnival in Nice – approximately two thirds of the poem, some 4,600 lines, were devoted to cataloging the various floats and masks of the parade. The book was published at the author’s expense, and unsurprisingly because of its difficulty and obscurity, the literary public responded with almost complete indifference.” (<http://idiommag.com/2012/02/self-made-enigma-raymond-roussel/>; lesedato 19.04.18)

“A large number of modern American long poems are best defined as forming part of a new poetic genre, the verse novel. In terms of length, the work must have a sustained duration and intensity of reading experience with line length a contributing but not determining factor of this. In terms of structure, it may have a variety of structural shapes from continuous narrative to fragmented sequence of units of varying lengths, but it must have an underlying plotted narrative involving characters and events occurring in time. [...] Frederick Turner claims that his long poem, *The New World*, is an epic, but given that it is set in the future, I would have to call it a particular kind of monological verse novel, one employing the mode of science fiction and the subject of romantic heroism.” (Patrick D. Murphy i <http://www.valkyrie22.com/stuff/documents/The%20Verse%20Novel.pdf>; lesedato 18.02.14)

Den indiske forfatteren Vikram Seths versroman *The Golden Gate* (1986) “includes three pre-story sonnets, entitled Dedication, Acknowledgments and Table of Contents. The narrative portion consists of 590 sonnets in 13 parts. [...] Seth begins his work with authorial nods to both the inspirational muse and to his reader, to both tradition and form, while already playing with the toy-box of sonnet-meaning tools, and his own intentions.” (June E. Thjømøe i <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/25549/JuneThjomoeThesis.pdf>; lesedato 18.08.17) “While the idea of a novel in verse may be initially off-putting, readers of this tour de force are in for a treat. Using the sonnet form throughout, and varying his language from lyrical elegance to timely vernacular [...] The bard does not hesitate to interrupt his

story from time to time, to explain a change in the course of events or to comment upon the structure of his narration, as he defends himself against critics who would accuse him of folly in writing an entire novel in the sonnet form.” (<https://www.amazon.com/Golden-Gate-Vikram-Seth/dp/0679734570>; lesedato 25.01.18)

Den australske dikteren Les Murrays *Fredy Neptune: A Novel in Verse* (1998) handler om en mann som får superkrefter samtidig som han mister evnen til å føle. På en reise rundt i verden observerer han menneskenes ondskap og mange varianter av grusomhet. Underveis jobber han som blant annet fisker og filmstjerne. *Fredy Neptune* “is told by its larger than life narrator, Friedrich Boettcher – one of whose many alternate names is Fredy Neptune. An Australian seaman, his family German immigrants, he finds himself witness to the Turkish horrors perpetrated against the Armenians around the time of the First World War. He sees a group of women torched alive and it is literally the shock of his life. Afflicted with some leprosy-like illness, he finds that he no longer has any sensation – he can no longer feel, completely numbed by the horrors he has witnessed. Fredy tries to return to Australia, but it is wartime, and travel is almost impossible. Unable to feel pain he finds he is capable of great feats of strength, a talent that will frequently serve him well. Though he can be (and frequently is) physically injured, he also experiences no discomfort and heals quickly. Here and later Fredy travels the world, meeting the famous (Lawrence of Arabia and Marlene Dietrich, for example) and the common man. His German background is held against him and his family back in Australia, and he hardly has a home to return to. He tries to live a normal life, but these are not normal times and he is no average man. [...] He is forced to go to America to kidnap a man, and he winds up in Hollywood, a bit actor in films such as *All Quiet on the Western Front*. Fredy goes to Germany and saves a retarded man from forced sterilization at the hands of the Nazis, taking him back to Australia to his patient wife. Fredy’s feats of strength earn him some money and occasional fame over the years. He moves in circles high and low, among hobos and among elites, hailed as a German hero then disappearing into oblivion again. His varied name (Friedrich Boettcher, F. T. Bircher, Beecher, Butcher, Fredy Neptune) fits one who never really finds his place. [...] A moral tale, Murray takes a lot upon himself. The very human Fredy is an interesting and exceptionally well drawn figure, thrust into history largely against his will, fighting against it until he is finally released. The novel is fast-paced, but never overly hurried, a fascinating cascade of events. Murray relates Fredy’s adventures exceptionally well in this verse form – and shows great inventiveness in what he puts Fredy through.” (<http://www.complete-review.com/reviews/murrayl/fredy.htm>; lesedato 02.01.20)

Alle artiklene og litteraturlista til hele leksikonet er tilgjengelig på <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>